

open oproep anders werken aan stad, dorp en land

dien uiterlijk 4 december 2018 een voorstel in

Open Oproep Anders werken aan stad, dorp en land

Met het oog op de komst van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de nieuwe Omgevingswet nodigt het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie gemeenten uit deel te nemen aan het ontwikkeltraject Anders werken aan stad, dorp en land. Binnen dit traject bouwen gemeenten onder begeleiding van ervaren stadmakers hun lokale netwerk uit en gaan ze samen met hun lokale partners én met ontwerpers aan de slag met actuele ruimtelijke en maatschappelijke opgaven in hun eigen gemeente. Bent u wethouder, raadslid en/of ambtenaar en op zoek naar nieuwe manieren om samen met uw partners op democratische wijze de leefbaarheid, duurzaamheid of stedelijke transformatie van uw gemeente aan te pakken? Meld dan uw gemeente uiterlijk 4 december aan voor deelname.

context

In Nederland staan we voor een aantal grote maatschappelijke veranderingen. Klimaatverandering en de invloed van technologie vragen om nieuwe ruimtelijke concepten, maar ook gezondheid, bevolkingsgroei en een meer sociaal-inclusieve samenleving. De NOVI speelt op deze veranderingen in met een langetermijnvisie voor een duurzame fysieke leefomgeving. Centraal daarin staat de verwevenheid van maatschappelijke en ruimtelijke opgaven, en het belang van samenwerking tussen overheid, markt en samenleving. Ook de wetgeving voor de fysieke leefomgeving wordt de komende jaren ingrijpend aangepast. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet ontstaat een nieuw stelsel, dat gericht is op het in onderlinge samenhang bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Gemeenten vervullen hierbij een faciliterende en co-creërende rol. Het ontwikkeltraject Anders werken aan stad, dorp en land bereid gemeenten voor op deze nieuwe manier van werken.

Het ontwikkeltraject Anders werken aan stad, dorp en land bouwt voort op bestaande kennis en ervaring

van een netwerk van stadslabs. In deze labs werken collectieven van betrokken bewoners, ondernemers en ontwerpers samen met culturele en maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en lokale overheden aan toekomstbestendige steden en dorpen. De labs mobiliseren de energie en kracht van de lokale gemeenschap rond concrete interventies in de praktijk. Het Stimuleringsfonds pleitte in het kader van de NOVI voor een gunstig klimaat voor stadslabs die innovatieve, vaak kleinschalige experimenten in de leefomgeving realiseren en zo op lokaal niveau uitvoering geven aan grote maatschappelijke opgaven. Op 12 april 2018 nam directeur Nationale Omgevingsvisie (NOVI) Emiel Reiding het 'Stadslab Manifest: pionieren aan de grote maatschappelijke opgaven' (http://content.stimuleringsfonds.nl/files/nws/i_3997/scimanifest.pdf/) in ontvangst.

Het ontwikkeltraject Anders werken aan stad, dorp en land sluit aan bij het programma Democratie in Actie (<https://www.lokale-democratie.nl/democratie-actie>), een nieuw uitvoeringsprogramma van VNG, het ministerie van BZK en de beroeps- en belangenverenigingen van raadsleden, burgemeesters, wethouders, gemeentesecretarissen en griffiers. Democratie in Actie wil ondersteuning bieden aan individuele gemeenten met specifieke democratische vragen en uitdagingen én aan de gemeenten en gemeentelijke spelers die samen actief met specifieke thema's aan de slag gaan.

ontwikkeltraject

Het ontwikkeltraject Anders werken aan stad, dorp en land kent drie leerlijnen:

1. leefbaarheid
2. duurzaamheid
3. stedelijke transformatie

Per leerlijn gaan vijf gemeenten aan de slag. Het ontwikkeltraject biedt daarmee ruimte aan in totaal 15 gemeenten. Onder begeleiding van ervaren stadmakers werken de gemeenten samen met lokale partners. Er zal gewerkt worden in labs: hands-on en waar mogelijk op locatie. Het ontwikkeltraject richt zich op het delen van kennis, maar vooral ook op het doen en ervaren. De begeleiding van het traject ligt in handen van Floor Ziegler (Stadmakerscentrum), Nicole Rijkens-Klomp (Pantopicon) en Edwin van Uum (UUM - Unlimited Urban Management). Tevens wordt samengewerkt met Participatory City Making - een samenwerking tussen TU Delft, Erasmus Universiteit Rotterdam en Hogeschool Rotterdam (Creating 010).

planning

De looptijd van het traject is van januari t/m mei 2019. In vijf maanden experimenteren gemeenten binnen hun lab met nieuwe participatieprocessen en samenwerkingsvormen. Eenmaal per maand komen binnen elke leerlijn de vijf gemeenten en hun partners samen om actief deel te nemen aan workshops. Zo doorlopen de gemeenten niet alleen een leerproces binnen hun lokale context, maar leren ze ook door onderlinge uitwisseling met de andere gemeenten.

locatie

De gezamenlijke bijeenkomsten vinden plaats op locaties passend bij de lokale opgaven: elk van de participerende gemeenten toont zich eenmaal de gastheer/gastvrouw en ontvangt de overige deelnemers binnen hun leerlijn op een werklocatie passend bij het door hun gemeente ingebrachte vraagstuk. De inzet vanuit gemeenten bedraagt minimaal 3 deelnemers. De tijdsinvestering bedraagt gemiddeld 80 uur per persoon (incl. deelname aan de 5 werkbijeenkomsten).

leerlijn 1 - leefbaarheid

Deze leerlijn richt zich op de leefbaarheid en veerkrachtigheid van binnensteden en dorpskernen en het bevorderen van sociale samenhang door ruimtelijke interventies. Het mobiliseren van het menselijk kapitaal is een van de belangrijkste voorwaarden voor de leefbaarheid van onze steden en dorpen. We richten ons in deze leerlijn specifiek op de 'tussenruimte': plekken waar ambtenaren, stadmakers, bewoners en ontwerpers samen komen, ontdekken en ontwikkelen. Ook slimme data en technologieën kunnen hierin een rol spelen. Door vanaf het begin van het proces vanuit verschillende perspectieven gelijkwaardig samen te werken aan concrete thema's ontstaat een inclusieve gemeenschap. Zo werken we toe naar concrete ruimtelijke interventies en dragen we bij aan een leefbaar en veerkrachtig toekomstperspectief voor de deelnemende gemeenten. Projectleider van deze leerlijn is Floor Ziegler (Stadmakerscentrum).

leerlijn 2 - duurzaamheid

Binnen deze leerlijn zullen de deelnemers de kansen verkennen voor de duurzaamheidsuitdagingen in hun eigen gemeente. Kansen die liggen in de klimaatbestendigheid van de leefomgeving, vergroting van de biodiversiteit of sluiten van productiestromen. Te denken valt tevens aan de rol van slimme technologie in het verduurzamen van de stedelijke leefomgeving, of aan duurzame mobiliteitsoplossingen. Om tot oplossingen te komen is een integrale aanpak nodig, die diverse vraagstukken in de stad slim koppelt én oplossingen biedt dichtbij de dagelijkse belevingswereld van burgers. Welke opgaven ziet u in uw stad die gekoppeld kunnen worden aan de klimaatadaptatievraagstukken? Met elkaar ontdekken we nieuwe kansen voor morgen én nemen we vandaag de nodige stappen deze te verzilveren.

leerlijn 3 - stedelijke transformatie

Er ligt een grote opgave op het gebied van transformatie en herprogrammering van Nederlandse steden en dorpen. Veel steden en dorpen laten zich kenmerken door mono-functionelere centra en eentonige woonomgevingen. De vraag naar werk- en woonruimte is echter divers en bovendien sterk aan verandering onderhevig. Welke nieuwe initiatieven kunnen eraan bijdragen vraag en aanbod beter op elkaar aan te sluiten? Op welke manier kunnen daarbij naast de traditionele partijen ook burgers, ondernemers en andere stadmakers de ruimte krijgen om transformatieprocessen op gang te brengen? En kunnen er bijvoorbeeld ook nieuwe financiële arrangementen of betere juridische condities voor nieuwe initiatiefnemers worden bedacht, waarmee de waardecreatie ook kan toevallen aan die partijen die al pionierend plekken nieuw leven inblazen? Deze leerlijn richt zich op innovatieve combinaties van functies en andere vormen van financiering, beheer en exploitatie.

startfase

Het ontwikkeltraject is bedoeld als startfase. Deze startfase vindt plaats vanaf januari t/m mei 2019. Deelname aan de startfase is kosteloos. De startfase resulteert in:

1. overeenkomst voor samenwerking tussen gemeente van lokale samenwerkingspartners (bewoners, ondernemers, ontwerpers, maatschappelijke instellingen en/of kennisinstellingen) in een lab;
2. beschrijving van de beoogde effecten van het lab;
3. beschrijving van de activiteiten van het lab;
4. specificatie van de benodigde middelen (in tijd en geld) en de overeengekomen organisatiestructuur (verantwoordelijkheden, beslissingsbevoegdheid en financiering) van het lab.

vervolgfase

De labs kunnen na afloop van de startfase met een uitgewerkt projectplan voor de vervolgfase subsidie aanvragen bij het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. Per geselecteerd voorstel stelt het fonds hiervoor een maximumbedrag van € 25.000,- incl. btw beschikbaar, bestemd voor het inzetten van stadmakers en ontwerpers. Deze bijdrage bedraagt maximaal 50% van de totale begroting.

indienen

Heeft u interesse in deelname? Meld dan uw gemeente uiterlijk **dinsdag 4 december 2018** aan via e-mail naar [Nazanin Hedayati \(mailto:n.hedayati@stimuleringsfonds.nl\)](mailto:n.hedayati@stimuleringsfonds.nl).

Aanmeldingen richten zich op een van de drie leerlijnen en geven een heldere, beknopte toelichting op de volgende onderwerpen:

1. opgave

Geef aan voor welke leerlijn uw gemeente zich aanmeldt en geef een heldere en beknopte omschrijving van het vraagstuk op dit thema. Wat is de urgentie van het vraagstuk binnen uw gemeente? Beschrijf de lokale context van het vraagstuk en geef ook aan wat de positie van het traject is binnen de beleidscontext van uw gemeente.

2. ruimte voor experiment

Als participerende gemeente treedt u één dag op als gastheer/vrouw, en ontvangt u de vier andere

gemeenten en hun stakeholders. Geef een korte toelichting van de ruimte waar we gebruik van kunnen maken en onderbouw deze keuze. Het gaat om een werklocatie passend bij de door uw gemeente gestelde opgave. De voorkeur gaat uit naar een werkruimte waarmee de deelnemers zich buiten de gebaande paden waagt. Te denken valt aan een leegstaand pand in de stad, of waar we gebruik van kunnen maken tijdens de training.

3. deelnemers vanuit uw gemeente

Beschrijf de achtergrond, ervaring en motivatie van deelnemers vanuit de gemeente aan het traject. Gestreefd wordt naar een interdisciplinaire groep van lokale bestuurders, raadsleden en ambtenaren omgevingswet, sociaal domein en/of participatie. De inzet vanuit gemeenten bedraagt minimaal 3 deelnemers. De tijdsinvestering bedraagt gemiddeld 80 uur per persoon (incl. deelname aan 5 werksessies).

4. betrokkenheid van de lokale gemeenschap

Geef aan met welke samenwerkingspartners (maatschappelijke instellingen, lokale ondernemers, bewoners, kennisinstellingen, etc.) u aan de slag wilt. Noem er minimaal drie. Geef aan of samenwerkingspartners reeds benaderd zijn, en zo ja of hun bijdrage reeds bevestigd is. De tijdsinvestering voor samenwerkingspartners bedraagt gemiddeld 60 uur per persoon (incl. deelname aan 5 werksessies).

5. wijze van samenwerking

Beschrijf de wijze waarop op dit moment met de beoogde lokale partners wordt samengewerkt. Omschrijf ook hoe u de rol van de gemeente en die van uw samenwerkingspartners idealiter zou zien; noem eventueel voorbeelden van voorbeeldstellende projecten waarin u of andere gemeenten op innovatieve wijze leefbaarheid, duurzaamheid en stedelijke transformatie versterken.

6. doelstelling

Geef in een korte en heldere omschrijving van het uiteindelijke beoogde doel van het ontwikkeltraject voor uw organisatie. Wat zijn de leerdoelen van uw organisatie? Wanneer is het traject voor u geslaagd?

7. contactgegevens

Vermeld in uw aanmelding tot slot de naam, functie, e-mailadres en telefoonnummer van de contactpersoon en de postadres van uw gemeente.

Let op: Het voorstel is een pdf-bestand op A4-formaat, telt max. 4 pagina's en is niet groter dan 2 MB. Als de inzending niet aan de bovenstaande omschrijving voldoet, kan er geen inhoudelijke beoordeling plaatsvinden.

beoordeling en selectie

Elke leerlijn biedt plek voor maximaal 5 gemeenten en hun stakeholders. Het gehele ontwikkeltraject een maximaal aantal van 15 plekken in totaal. De beoordeling heeft de vorm van een tender. Dit betekent dat een aantal aanvragen boven de andere aanvragen wordt verkozen. Het fonds laat zich bij de beoordeling en selectie van ingezonden reacties door externe deskundigen adviseren. De adviseurs toetsen in hoeverre de voorstellen aansluiten bij bovengenoemde doelstelling van de Open Oproep en samenhangen met het thema 'Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap'.

De selectie wordt uiterlijk vrijdag 21 december 2018 per e-mail onder de inzenders bekendgemaakt en zal daarna in de eerstvolgende [nieuwsbrief](https://stimuleringsfonds.nl/nl/het_fonds/nieuwsbrief/) van het Stimuleringsfonds worden gepubliceerd.

meer weten?

Speciaal voor gemeenten die geïnteresseerd zijn in deelname aan het ontwikkeltraject Anders werken aan stad, dorp en land organiseert het fonds in het najaar van 2018 een aantal bijeenkomsten, o.a. op de [Dag van de Stad](https://www.dedagvandestad.nl/) (29 oktober 2018), het [Stadmakerscongres 2018](https://stadmakerscongres.nl/actueel-programmaoverzicht/) (09 november 2018) en de [Dag van de Lokale Democratie](https://www.dagvandelokaledemocratie.nl/) (16 november).

Voor meer informatie over deze bijeenkomsten en de open oproep kunt u contact opnemen met Nazanin Hedayati via 010-4361600 of per email via n.hedayati@stimuleringsfonds.nl (<mailto:n.hedayati@stimuleringsfonds.nl>).

Stimuleringsprogramma Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap

Met de lancering van dit ontwikkeltraject geeft het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie uitvoering aan het programma uit te voeren gericht op 'Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap'. Dit programma maakt onderdeel uit van de Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp 2017-2020 dat door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie wordt uitgevoerd in opdracht van de ministeries van BZK en OCW. Het programma 'Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap' is gericht op lokale en regionale overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en (collectieven van) burgers die samen met ontwerpers aan de slag willen met opgaven in de fysieke leefomgeving. Binnen dit programma ondersteunt het Stimuleringsfonds lokale en regionale initiatieven om te experimenteren met vernieuwende vormen van opdrachtgeverschap in de fysieke leefomgeving.

Binnen het programma 'Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap' heeft het Stimuleringsfonds in 2014, 2015, 2016 en 2017 vier Open Oproepen uitgeschreven gericht op de selectie en ondersteuning van stadslabs. In totaal zijn daarbij 332 voorstellen ingestuurd en 51 labs ondersteund. Deze labs liggen verspreid over het land en richten zich zowel op de stad als op het dorp en het landelijke gebied. In de labs wordt op diverse manieren met belanghebbenden samengewerkt onder begeleiding van ontwerpers en andere ruimtelijke professionals. De thema's en opgaven die in de projecten van deze labs aan bod komen zijn zeer divers; van duurzaamheidskwesties en stedelijke verdichtingsvraagstukken tot leegstands- en herbestemmingsopgaven en vraagstukken op het gebied van leefbaarheid, huisvesting, circulaire economie, infrastructuur, water, klimaat en energie.

Binnen de ondersteunde labs is in het afgelopen jaren veel kennis en ervaring opgedaan. Maar ook op allerlei andere plekken wordt volop geëxperimenteerd en kennis opgebouwd. Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie heeft de opgedane kennis en ervaring binnen deze stadslabs gepubliceerd in een 'Proeftuin e-zin (http://stimuleringsfonds.nl/nl/urbanisatie/e_zine_proeftuinnl_over_stadslabs/)'. Om de ontwikkeling van het stadslab kennisnetwerk te stimuleren, organiseerde het fonds tevens verschillende bijeenkomsten. Verslagen van eerdere bijeenkomsten en de resultaten van enkele reflectieve onderzoeken vindt u op onze [kennispagina Urbanisatie](http://stimuleringsfonds.nl/urbanisatie) (<http://stimuleringsfonds.nl/urbanisatie>).

Open Oproep Anders werken aan stad, dorp en land heeft als doelstelling het actief en gericht ontwikkelen en delen van kennis en ervaring over de veranderend opdrachtgeverschap in de aanpak van urgente opgaven, inclusief de daarvoor noodzakelijke processen, instrumenten en competenties bij ontwerpers en opdrachtgevers.

Geïnteresseerd om als ontwerper mee te doen aan het traject? Houd de website in de gaten en schrijf je in voor de speciale nieuwsbrief over urbanisatie, die het fonds enkele keren per jaar verstuurd. Stuur een email naar architectuur@stimuleringsfonds.nl (<mailto:architectuur@stimuleringsfonds.nl>) o.v.v. 'aanmelden nieuwsbrief urbanisatie'.